

Trýznený som nebol.

Toto mi môže dosvedčiť Ján B. a Serafin A., t. č. bývajúci v Hrnčiarskych Zalužanoch.

Juraj H., v. r.

SNA, KÚ, kr. 256, f. 71527/38 prez., bez č.

154

12. december 1938. Lovinobaňa.

Správa okresného úradu Prezidiu krajinského úradu v Bratislave o celkovej bilancii vyhostovania v okolí obce Lovinobaňa a konkrétne o Vojtechovi K., Alojzovi K., Leovi S., Emilovi P., Jozefovi a Rudolfovi D., Jánovi H., Ervínovi F., Jozefovi B., Františkovi K., Jánovi P., Alojzovi S., bývalých obyvateľoch okupovaného územia, ktorí vypovedali o okolnostiach ich vykázaní z územia maďarského štátu.

Zo súhlasných výpovedí všetkých vyhostencov možno konštatovať:

1. Vyhostovanie sa spravidla nekoná výmerom. Na okupovanom území usadených Slovákov a Čechov bez ohľadu na stav a povolanie vojenskej alebo četnickej orgány ústne vyzvú, aby sa v určenej krátkej lehote vysťahovali z obsadeného územia. Výmer o vyhostení odopru vydať aj vtedy, keď si to stránka výslovne žiada. V takomto prípade – podľa jednomyselnej výpovede všetkých – četník alebo zasahujúci vojak im kategoricky vyhlási, že ak sa v určenej lehote nevysťahuje, bude na hranice vyložený bez toho, že by si mohol niečo odniesť. Lehota na vysťahovanie je určená obyčajne do 24, niekedy do 48 hodín a len v celkom zriedkavých prípadoch je povolované predĺženie. Stáva sa však, že určia aj kratšiu lehotu, len 6 hodín.

2. Vyhostované sú aj osoby, ktoré si nadobudli domovské právo v niektorej obci na okupovanom území. Vojenské orgány to odôvodňujú tým, že maďarské úrady neuznávajú domovské právo nadobudnuté po roku 1918. Konkrétne prípady uvedieme nižšie.

3. Vyhostovaní nie sú telesne týraní, ale četníci každého Čecha alebo Slováka do krvi urážajú surovými nadávkami.

4. Za dôvod hromadného vyhostovania udávajú, že z obsadeného územia vyhostujú taký počet Slovákov a Čechov, koľko Maďarov je od nás vyhostených, čo je dôvod úplne falošný, pretože s vypovedaním z územia sa započalo hneď na druhý deň po okupácii, keď od nás ešte nikto nebol vyhostený a aj od toho času od nás bol vyhostený len celkom nepatrný počet osôb maďarskej štátnej príslušnosti.

Jednotlivé markantnejšie prípady uvádzam nasledovne:

Vojtech K., majiteľ hotela, reštaurácie, kina a obytného domu, spolu v hodnote 2 000 000 Kč. On sám je Čech, manželka Slovenka. Býval v Lučenci, kde získal aj domovskú príslušnosť. Tam zostal, resp. neevakuoval preto, lebo poslúchol výzvu z rozhlasu, aby každý zostal na svojom mieste. Bol vyhostený 2. 12. 1938 bez výmeru a mohol si odvieť len časť nábytku. Teraz býva u príbuzných svojej manželky v Českom Brezove, okres Lovinobaňa. Na vojenskom veliteľstve bolo mu výslovne povedané, že domovské právo, získané po roku 1918, sa neuznáva.

Alojz K., roľník, Čech, nájomca menšieho hospodárstva v Širkovciach, okres Feledince (*Jesenské*), príslušný do obce Troubelice na Morave. Maďarskí četníci ho 7. 12. 1938 vyhos-

tili bez výmeru. Zo svojho zariadenia si mohol odvieť len toľko, čo sa zmestilo na gazdovský voz. Musel tam nechať hospodárske zariadenie, tohoročné zásoby, 2 kravy a časť bytového zariadenia. Čo sa s jeho majetkom stalo, nevie udať. Odišiel do svojej domovskej obce.

Leo S. a spol., zamestnanci továrne Sfinx vo Filákovke. Boli vypovedaní bez výmerov, ktoré im priamo odopreli vydať, podobne odopreli vydať aj potvrdenie o tom, že si bytové zariadenie nechávajú vo Filákovke. Je veľmi charakteristické, že ani Emilovi P. nebola predĺžená lehota na vysťahovanie, ktorého manželka bola 14 dní po pôrode a zostala vo Filákovke bez peňazi s tromi deťmi vo veku 6 - 3 rokov, a to s odôvodnením, že manželka môže zostať v opatere dcéry (19-ročnej), ale on sám sa musí vysťahovať. Po vylúčení udali, že idú do svojich domovských obcí.

Jozef a Rudolf D., Česi, krajčírski majstri z Lučenca. Po obsadení Lučenca im najprv vytýkli obloky a 20. 11. 1938 oboch predviedli na policajný úrad, kde boli bez vypočúvania 3 dni väznení a potom bez výmeru vyhostení. Bola im daná len 5-dňová lehota na zlikvidovanie svojich podnikov. Odpredali krajčírskoe zariadenie, nábytok a tovar, ale len na úver. Jozef D. s manželkou vlastní v Lučenci dom v cene 160 000 Kč a toho času sa nachádzajú v Brne. Rudolf D. nemal nehnuteľný majetok. Prechodne sa zdržuje v obci Mýtina, aby v príhodnej chvíli si mohol vybaviť svoje účty s dlžníkmi v Lučenci.

Ján H., poľnohospodársky robotník, Slovák. Bol zamestnaný u roľníka Jána P. v obci Galša (*Holiša*), okres Lučenec. Keď mu tento odoprel vydať komenciu (*naturálna výplata*), išiel si sťažovať na policajný úrad do Lučenca. Tam, keď zistili, že je Slovák, nariadili mu, aby sa okamžite vysťahoval. Uposlúchol, ale žiadal, aby mohol ísť na Slovensko cez obec Halič, kde má ľahšiu možnosť dostať sa do domovskej obce Pôtor, okres Modrý Kameň. Jeho žiadosť bola odmietnutá a pri Vidinej bol vyvezený na hranicu. Previezol si skromný nábytok, komenciu mu odopreli vyplatiť. Teraz je na Pôtoře, okres Modrý Kameň.

Ervin F., obchodník, český žid z Lučenca, kde mal s manželkou dobre zariadený módný závod. V Lučenci si získal domovské právo. Vypovedaný bol výmerom Okresného vojenského veliteľstva v Lučenci dňa 26. 11. 1938 pod číslom 339/jkp./1938 s vylúčením možnosti odvolať sa. Ervin F. v česko-slovenskej spoločnosti bol známy ako uvedomelý český národovec, človek korektného chovania, veľmi skromný, pritom však horlivý podporovateľ národných a kultúrnych slovenských podnikov a najmä slovenského športu. Toho času sa zdržuje u príbuzných v Banskej Bystrici. Dovolili mu zobrať so sebou len 30 pengö.

Jozef B., povozník, Čech, býval v obci Halič, kde mal vlastný domček a dva kone. Vyhostený bol s manželkou a dvoma deťmi vo veku 8 a 10 rokov. Zachádzali s ním veľmi surovo. Odviezol so sebou len toľko, čo sa mu vmestilo na voz, a prišiel do Lovinobane bez prostriedkov. O vyhostení nedostal výmer, len ku zápisnici priloženú priepustku. Miesto terajšieho pobytu nie je známe, bol však vyzvaný, aby sa odobral do domovskej obce. Odišiel na voze.

František K. mal vlastný hostinec v obci Halič, okres Lučenec, pôvodom Čech. Bol vyhostený na podnet miestnych zhavranelých Slovákov, ktorí si tým chceli získať priazeň u maďarských orgánov. Výmer o vypovedaní nedostal, len priepustku. Zachádzali s ním surovo. Odviezol si len časť nábytku.

Ján P., slovenský kolonista z obce Šávoľ, okres Lučenec, príslušný do obce Horný Tisovník, okres Modrý Kameň. Maďarskí četníci mu po okupácii odobrali dobyčie pasy, aby nemohol odpredať svoj dobytok. Keď sa zaujímal o svoj ďalší osud ako kolonista, vyhlásili mu, že ho vyhostia.

Alojz S., kolonista na osade Solisko, obec Halič, Čech, príslušný do obce Německé Prusy, okres Vyškov na Morave. Bol vyhostený bez výmeru a tento mu nedali, ani keď sa toho domáhal. Pohrozili mu, že keď sa neodst'ahuje, vyvezú ho na hranice. Alojz S. odišiel bez presného udania konečného cieľa cesty. Pôjde však do Bratislavy alebo do Prahy hľadať ochranu svojich majetkových záujmov.

Predkladám doklad o tom, aký je postup maďarských úradov pri vyhost'ovaní Slovákov a Čechov z obsadeného územia.

1. Podľa jednomyselného vyhlásenia vyhostených nezodpovedá pravde tvrdenie predstavenstva Fiľakova, podľa ktorého vyhostení nežiadali o vyhost'ovací výmer, ale namiesto toho len svedectvo obce Fiľakovo.

2. Na všetkých dokladoch, ktoré vydávajú vyhostencom, či už ide o civilné, alebo vojenské úrady, Slovensko je označované rovnakým spôsobom, a to: „jelenleg csehek által megszállott Szlovákiában“ (v súčasnosti na Čechmi obsadenom Slovensku), dokonca sa vyskytla formulácia „csehek által megszállott Morvaországban“ (na Čechmi obsadenej Morave). Keďže, ako bolo uvedené, toto označenie konzekventne užívajú všetky úrady a orgány, to znamená, že sa tak robí na pokyn vyšších inšancií.

Nečitateľný podpis, v. r.

Okresný náčelník

SNA, KÚ, kr. 256, f. 71527/38 prez., č. 5450/38.

155

13. december 1938, Trstín.

Na žandárskej stanici vypovedá Karolína Č., predtým kolonistka v obci Galanta – kolónia Štefánikovo, ktorá v obave pred prenasledovaním maďarskými bezpečnostnými orgánmi opustila svoje bydlisko, majetok a odišla na Slovensko.

Výpoveď

Moji rodičia Štefan F. a Katerina, rodená Š., odišli 6. 11. 1938 z nášho majetku z kolónie Štefánikovo do Serede, kde sa prechodne usídlili. Na našom majetku v kolónii Štefánikovo som zostala so svojím manželom Martinom Č., s ktorým sme opatrovali tamjší majetok. Dňa 7. 12. 1938 odpoľudnia prišli do obce Štefánikovo dvaja maďarskí žandári, ktorí mali žandárske uniformy a spisovali v každom čísle majetok, koľko je budov, rólí, lúk, celý živý aj neživý inventár, koľko kto má dlžoby a vôbec všetko, čo sa týkalo členov rodiny a ich majetku. Mňa sa pýtali, koho je to majetok, prečo ho opatrujem. Hovorila som, že môjho otca Štefana F. Oni sa hneď spýtali, kde je. Povedala som, že je na Slovensku aj s mojou matkou. Na to mi povedali: „A ty čo tu chceš?“ Odpovedala som, že opatrujem náš majetok, na čo oni mi povedali, že ja som ho nedostala a začali mi nadávať do kráv, do sviň a priamo ako jeden z nich sedel za stolom, chytil svoju pušku do obidvoch rúk a chcel ma uderiť, snáď do prs. Chytrý som vyskočila von z izby a utekala som k svojmu strýcovi Františkovi F., ktorý ešte zostal v kolónii Štefánikovo.